

Egy más(ik) világ üzen

Gyurkovics Virág interjúja Utcai Dávid festőművésszel

A befelé figyelés fontosságának túlhangsúlyozása tévesen azt a lát-szatot keltheti, hogy ez a világ legtermészetesebb, s ennélfogva leg-egyszerűbb önépítési módozata. Ugyanennek a hiánya azonban több annál, mint hogy a tabukkal, önámítással kikövezett, a kritikai ön-reflexiót ellenben sokszor nélkülöző alkotói úton nem mutatunk kel-lő őszinteséget.

A felismerés pillanatától kezdődően mégis minden mozaikdarab a helyére kerül, még úgy is, ha azok sok-sok éve várják, hogy valaki megtalálja a kirakós első, sorsfordító elemét. Az ilyen tapasztalatok beépítése az alkotásba nem művészi kiváltság, ám a művészetben való alkalmazása egészen kivételessé teheti az opust.

Számomra ezt a felismerést jelenti Utcai Dávid festőművész mér-földkövet jelentő, absztrahált irányvonala, melyet alig néhány éve fi-gyelhetünk csupán, mégis, mintha mindent magába foglalna a mű-vész eddigi munkásságából.

– Szinte minden korszakváltásodhoz fel tudsz sorolni egynéhány olyan alkotót, aki az adott irány kialakulásánál nagy hatással volt rád. Mégsem lehet azt mondani egyikükről sem, hogy stílusjegyük túlzottan tetten érhető lenne a képeiden. Azon túlmenően, hogy tudjuk, a személyiséged, az egyé-ni látásmódod megőrzése alkotóként is kifejezetten fontos számodra, az ér-dekelne, milyen belső monológok zajlanak le egy-egy ilyen útkeresésnél, ta-pogatózásnál? Mi az, amit bizton átemelsz valaki más „műterméből”, és előfordul-e olyan, hogy visszakozol, mert túlságosan érezhető a mentor ha-tása? Szóval, hogyan alakul ki egy Picasso-, Rauch- vagy épp Siflis-hatás mellett az Utcai Dávid-stílus?

– Ez egy dialektikus út. Nem is tudom, hogy a példaképek talál-nak-e meg engem, vagy én őket. Mindkettőre van példám, ezért nem

tudom. Van, hogy él bennem egy kifejezési vágy, egy képi hang, amit szeretnék elérni, de gyakran nem tudom, hogyan. Sok munka kell ahhoz, hogy az ember utat törjön magának, egy olyan ösvényt tapasztosson ki, amin a legszívesebben jár, ami teljesen személyre szabott. Azt hiszem, hogy csak most, az utóbbi néhány évben találtam meg azt, amit a festészetben mindig is kerestem. Azzal is tisztában vagyok, hogy ez még sokat változik majd az előttem álló években. Minden stíluskorszakom megtanított valamire, mind tükör volt. Sőt, az is megtörtént, hogy rátaláltam az utamra, de aztán megváltozott az életem, és le kellett lépnem arról.

Az útkeresésnél olyan belső monológjaim vannak, amik képiek, nem verbálisak. Emlékszem, amikor egy olasz képzőművészeti magazin egyik hasábjának kis szegletében megláttam egy apró reprodukciót Albert Oehlentől, és percekig csak ámulatlan néztem. Ez valamikor 2006-ban lehetett. Fogtam egy ollót, és kivágtam azt a képet, és onnantól fogva gyakran nézegettem és tanultam belőle. Nagyon beszédes volt, holott egy kis világos színakkordú, pár centiméteres fecni. Akármit csináltam: tanítottam, barkácsoltam, lefekvéskor csukott szemmel hangolódtam az alvásra, mindig bevillant ez a különleges festmény. Innen tudtam biztosra, hogy ez valamiféle jel a számomra, vagyis hogy egy engem személyesen és mélyen megszólító világ üzen. Vagyis, hogy a bennem lappangó képi rendszer ilyen formában kíván a felszínre törni.

– *Mennyire publikusak ezek a korszakváltások? Vannak-e olyan festmények, kollázsok a képtárházumban, amelyek bár meghatározó lépcsőfokok az új irányvonaladnak, valamiért mégsem tárnád őket nyilvánosság elé? Egyáltalán melyiket preferálsz, a nyitott ajtó műtermet, amelybe bárki bármelyik pillanatban bekukkanthat? Vagy a titkos labort, ahonnan válogatott, galériakész képek kerülnek ki, de csak a művész ismeri a festmények alkímiáját?*

– Alapvetően a nyitottságot preferálok. Úgy gondolom, fontos, hogy az egész munkásságomra való rálátást kapjon az, akit érdekel. Volt is egy ilyen, amikor a Nyitott műtermek délutánja nevű rendezvényen hozzám is ellátogattak sokan. De igaz, hogy ezt is megelőzte egy erős szelektálás. Sok olyan kollázsom, egyes technikával készült képem van, amikre nem vagyok igazán büszke, ezeket csak akkor veszem elő, ha valakit a zsenigék, a gyengébb minőségű darabok is érdekelnek. Ehhez persze a befogadó nagyon magas fokú érdeklődése kell. Ilyenhez ritkán van szerencsém. Ez elég időigényes prezentá-

ciót feltételez. Az olyan munkáimat, amiket nagyon félresikerültnek ítélek, megsemmisítem. Amikor alkotok, mindig azt érzem, mintha a művészettörténet gomolygó szelleme felügyelné a munkámat.

– *Korábbi képeiden – figurális jellegükből adódóan – sokkal közvetlenebb kifejezési formát használtál. Úgy értem, nemcsak a vizuális nyelvezeted szublimált légkönyved kifejezésvilággá, hanem úgy tűnik, mintha a mögötte rejlő gondolatok is leredukálódtak, letisztultak volna. Így is éled meg ezt az irányváltást?*

– Csak remélni tudom, hogy valamennyire letisztultak. Hajlamos vagyok túl sok dolgot beletenni a műveimbe, ami zavaró. Erre már régen rájöttem, és törekszem a kikerülésére. Sajnos, még mindig gyakran csúszom bele a túlhalmozásba. A magánéletemben is igyekszem a dolgaimat kiszelektálni, megválni a feleslegtől, nem gyűjtögetni haszontalan holmikát. Ha kicsit nem figyelek oda, gyorsan elburjánzik mindkét szférában a többlet. A harmadik szféra, ami az első kettőt is mozgatja, a gondolat. Próbálok gondolatilag is sallangmentesülni. Az évek alatt rájöttem, hogy hogyan szeretek élni, mi az, ami számomra fontos. Ezen a téren is rengeteg munka vár még rám. Valószínűleg ez egy életprogram lesz esetemben. Tudni kell okosan szelektálni.

– *Az absztrakt képeiden megjelenő egzaktság, melyet leginkább a geometriai elemek és a párhuzamos vonalak érzékeltetnek, azt a hatást keltik számomra, hogy minden egyes kép mögött jól átgondolt koncepció van, és a spontaneitásnak legfeljebb annyi helye lehet, amennyit ez az egzaktság megtűr. Hogyan éled meg ennek a két ellentétes erőnek a jelenlétét a képeiden?*

– A geometrikus és organikus elemekkel játszom. Erre az ellentétpárra építem fel a képeimet, ez a feszültség adja azok dinamikáját. Ha átkonvertáljuk a vizuális jeleket a képeimről verbális jelekké, akkor olyan üzenetei lehetnek, mint például: zajlik az élet körülötünk folyamatosan, tőlünk függetlenül, és benne vagyok én, aki tervez, akar valamit. Tehát tervek, azaz geometria, valamint élet, azaz organika. Avagy ember kontra természet. Egyébként a régebbi munkáimat ez köti össze a mostaniakkal. A traktoros képeimen szintén a tervező-rendező embert állítottam szembe a kuszán burjánzó természettel. Geometrikus gépek, ellentétben a puha felhőkkel, szabálytalan alakú pocsolyákkal, fákkal stb.

– *Van-e helye ebben a letisztult képi világban az indulatoknak? Egyáltalán, van-e helye indulatoknak a te művészetekben?*

– Nem vagyok indulatos típus, de a képeimen néha szükségét érzem ennek. Tulajdonképpen az előbb mondottakat tudnám itt is továbbfűzni. Higgadtság versus indulat. Hozzátennem, az indulataim elég mesterségesek, ezek egyáltalán nem őszinte felháborodások. Mondhatni, technikává alakult indulatok. Mímelem az indulatot. Képi elemmé átlényegült gesztusfestészet.

– Kozmikus válasz az egyik ilyen újabb sorozatod címe. De hogy hangzik maga a kérdés? És kinek szól a válasz?

– Néhány évvel ezelőtt indult ez a témakör a *Kozmikus képeslapok*-kal, amik kicsit futurisztikus hatású, vegyes technikájú, kis formátumú képek voltak. Inkább csak vázlatok. Ezekből kiindulva festettem a *Kozmikus üzenetek* sorozatot. A hetvenes években történt egy olyan kísérlet, hogy a NASA egy absztrakt szimbólumokból álló képet sugározott a világűrbe. Ezen az ábrán az emberiségről és a bolygónkról szóló sűrített üzenet volt. Ez a bájosan naiv történet ihlette a sorozat elnevezését. A keletkezett festmények is sűrített üzenetek voltak, amik belőlem törtek elő, és a festmény befogadójához szóltak, ergo a közönséghez. A válaszok pedig a folytatásai az üzeneteknek. Mintha az ismeretlen civilizációból jöttek volna absztrakt jelek.

Ezután volt egy rövid időszak tavaly nyáron, amikor a *Kozmikus naplójegyzeteket* készítettem. Ezek papíralapú képek voltak, és művésztelepeken készültek. Tavaly sok művésztelepi meghívásnak tettem eleget, és az idő rövidsége, a mindig más helyszín nem tette lehetővé nagyobb lélegzetvételi művek létrehozását. Úgy éreztem magam, mint egy úrhajós, aki bolygókat látogat az űrben, és ezeken a helyeken a lelki impresszióit jegyeznél papírra vizuálisan.

Azóta kifestettem magamból a világűrrel kapcsolatos gondolatokat, és most általában nem adok címet a képeimnek. Sokkal jobb így.